שֶׁהוּא בְּתוֹךְ אַרְבָּעָה טְפָחִים, פְּסוּלָה. (טו) (וְיֵשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לְתְלוֹת שׁוּם (ג) נוֹי סֻכָּה רַק בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעָה לַסֻּכָּה) (מהרי"ל (הל' סוכות)):

תִּרְכַּח דִּינֵי סֻכָּה תַּחַת סֻכָּה. וּבוֹ ג' סְעִיפִים:

א א סֻכָּה שֶׁתַּחַת סֻכָּה, * הָעֶלְיוֹנָה כְּשֵׁרָה (א) וְהַתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה. * ב וְהֵנֵי מִילֵי (ב) שֶׁיְּכוֹלָה הַתַּחְתּוֹנָה לְקַבֵּל כָּרִים וּכְסָתוֹת שֶׁל עֶלְיוֹנָה (ג) וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַדְחָק, (ד) ג וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֲבָל אִם אֵין בֵּינֵיהֶם עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם עֲשָׂרָה טְפָחִים אֲבָל אֵינָהּ יְכוֹלָה לְקַבֵּל כָּרִים וּכְסָתוֹת שֶׁל עֶלְיוֹנָה אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַדְחָק, (ה) ד הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה אִם הִיא מְסֻכֶּכֶת (ו) כְּהִלְכָתָהּ, (ז) אֲפִלּוּ (ח) אִם הָעֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים. ה וְאִם אֵינָהּ מְסֻכֶּכֶת כְּהִלְכָתָהּ, (ט) וּמִתְכַּשֶּׁרֶת עַל יְדֵי סְכַךְ הָעֶלְיוֹנָה, צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה סְכַךְ

א מִשְׁנָה סֻכָּה ט' (ע"ב).
ב מָקוֹר דִּרְב דִּימִי שָׁם דַּף י' (ע"א).
ג שָׁם בַּגְּמָרָא.
ד מִימְרָא דְּרַבִּי יִרְמְיָה שָׁם (ט:) וּכְגַרְסַת רַשִׁ"י (ד"ה הכי גרסינן).
ה שָׁם.

בְּאֵר הֵיטֵב

מַהֲמַטָּה לְכִלָּה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): **ד** (ג) **נוֹי.** אֲפִלּוּ אֵינוֹ רָחֵב אַרְבָּעָה טְפָחִים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד):

א (ו) **אֲפִלּוּ וְכוּ'.** מַשְׁמַע אַף עַל פִּי שֶׁהָעֶלְיוֹנָה גַּם כֵּן צְלָתָהּ מֻרְבֶּה מַחֲמַתָּהּ. ט"ז (סק"ב), עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הֲלָכָה

כְּשֵׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם (הו"ד בר"ן ה: ד"ה מתני'), וְהִנֵּה זֶה הַלָּשׁוֹן כָּתַב גַּם כֵּן הַטּוּר שָׁם עַיֵּן שָׁם, וּלְפִי זֶה נִיחָא, דְּהַטּוּר בְּסִימָן תרכ"ד אָזַיל לְפִי מַה שֶּׁהִעְתִּיק לְדִינָא בְּסִימָן תרכ"ו דְּלֹא כְּשִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם, שֶׁאֵין שׁוּם יִתְרוֹן בְּמַה שֶּׁהַסֻּכָּה קְדָמָה, כֵּיוָן שֶׁהַסִּדּוּן הָיְתָה צְלָתָהּ מֻרְבֶּה מַחֲמַתָּהּ, וּלְפִי זֶה לְהֶגֶן מִפְּנֵי הַחֲמָה וְהָעֲלִין אָסוּר, וּסְבִירָא לֵיהּ דְּהוּא הַדִּין מִפְּנֵי צָרְכּוֹ גַּם כֵּן אָסוּר, וְכָאן שֶׁהִעְתִּיק בִּפְנִים שִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם, סִיּם דְּמִפְּנֵי הַבֶּגֶד גַּם כֵּן שָׁרֵי. וְעַל עִקַּר הָעִנְיָן מִפְּנֵי מָה בְּסִימָן תרכ"ו הֶעְתִּיק לְדִינָא דְּלֹא כְּשִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם וְכָאן הֶעְתִּיק שִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם כְּבָר תָּמַהּ הַבַּיִת יוֹסֵף (סי' תרכט ד"ה אפי' אם). וְעַיֵּן בְּבֵ"ח (שם) וּבְהַגָּהוֹת מַהֲרַ"לְ"ח (חידושי הגהות שם אות ד):

א * הָעֶלְיוֹנָה כְּשֵׁרָה וְהַתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה. מִיירִי כְּשֶׁהָעֶלְיוֹנָה הוּא תּוֹךְ עֶשְׂרִים. וְרָאִיתִי מִי שֶׁמִּסְתַּפֵּק, לְרִבָּא דְּסָבִירָא לֵיהּ טַעַם פְּסוּל עֶשְׂרִים, אוֹ דִּילְמָא לְעוֹלָם אֵין פְּסוּל מִטַּעַם סֻכָּה אֶלָּא מִכְּדֵי שִׁצְלָתָהּ מְרֻבָּה וְלִמְעָלָה מֵעֶשְׂרִים אֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹתָהּ עֲרָאִי, בְּעִנְיָנֵנוּ אִי מַתָּר לִבְנוֹתָהּ תּוֹךְ עֶשְׂרִים מִגַּגָּהּ שֶׁל תַּחְתּוֹנָה, אַחֲרֵי שֶׁהִיא גְּבֹהַּ יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים מִן הָאָרֶץ. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי פָּשׁוּט דְּשָׁרֵי, דְּהָא אִיתָא בַּגְּמָרָא (ב.) וּפוֹסְקִים דְּיוֹכֵל לִבְנוֹת הַסֻּכָּה אֲפִלּוּ בְּמִחְצוֹת שֶׁל בַּרְזֶל דְּהוּא קָבוּעַ, אֶלָּא דְּצוּתָהּ הַתּוֹרָה שֶׁיִּבְנֶה הַסֻּכָּה בְּגַבֵּהּ בְּאֹפֶן שֶׁתִּהְיֶה יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּם עַל יְדֵי מְחִצַּת עֲרָאִי, וְשָׁעוּרוֹ חֲכָמִים שֶׁהוּא רַק עַד עֶשְׂרִים אַמָּה, וְהָכִי נַמִּי בְּעִנְיָנֵנוּ, הֲרֵי הַסֻּכָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא פְּחוּתָה מֵעֶשְׂרִים וּבָהּ הוּא רוֹצֶה לְקַיֵּם מִצְוַת סֻכָּה יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּם עַל יְדֵי דָּפְנוֹת עֲרָאִי, דְּהֵיְינוּ מִגַּגָּהּ שֶׁל תַּחְתּוֹנָה וּלְמַעְלָה עַד סְכָכָהּ הָיָה יָכוֹל לִבְנוֹת עֲרָאִי. וְכֵן מוּכָח מִסֻּפָּר בְּכוֹרֵי יַעֲקֹב (סק"א) שֶׁסּוֹבֵר כֵּן לְדִינָא, אַךְ לֹא בְּאֵר טַעֲמוֹ:

* וְהֵנֵי מִילֵי שֶׁיְּכוֹלָה וְכוּ'. בְּגְמָרָא (ט:-י.) אֵיתָא עוֹד בָּזֶה חִלּוּקִים, וְהַכְלָל דְּלְעוֹלָם אֵינוֹ פּוֹסֵל מִטַּעַם סֻכָּה שֶׁתַּחַת סֻכָּה אֶלָּא מִכְּדֵי שִׁצְלָתוֹ מְרֻבָּה מַחֲמַתּוֹ, אֲבָל חַמָּתוֹ מְרֻבָּה מִצְלָתוֹ לֹא מִקְרֵי סְכָךְ לְפְסֹל מִטַּעַם סֻכָּה תַּחַת סֻכָּה. וְלָכֵן כְּשֶׁהַתַּחְתּוֹנָה חַמָּתָהּ מְרֻבָּה וְעֶלְיוֹנָה צִלָּתָהּ מְרֻבָּה וְקַיְימָא בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים מֵהָאָרֶץ, שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים. וּכְשֶׁשְּׁנֵיהֶם צִלָּתָן מְרֻבָּה וְקַיְימָא עֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים מִסְּכָךְ הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. וּכְשֶׁהַתַּחְתּוֹנָה צִלָּתָהּ מְרֻבָּה וְעֶלְיוֹנָה חַמָּתָהּ מְרֻבָּה וְקַיְימָא בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים [לְרַשִׁ"י (שם ד"ה הכי גרסינן) קַאֵי זֶה עַל עֶלְיוֹנָה וּלְשִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם (ט: ד"ה הא) וְהַשֶּׁלֶחְן עָרוּךְ דָּפַסַק כְּווֹתֵיהּ קַאֵי זֶה רַק עַל הַתַּחְתּוֹנָה], הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה וְהָעֶלְיוֹנָה פְּסוּלָה. וּכְשֶׁהַתַּחְתּוֹנָה צִלָּתָהּ מְרֻבָּה וְכֵן הָעֶלְיוֹנָה וְקַיְימָא בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים מֵהַסְּכָךְ שֶׁל הַתַּחְתּוֹנָה, עֶלְיוֹנָה כְּשֵׁרָה וְתַחְתּוֹנָה פְּסוּלָה. וְכָל אֵלּוּ הֵם הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת בַּגְּמָרָא, וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה הִשְׁמִיטוּ הַפּוֹסְקִים. עַד כָּאן דִּבְרֵי הַבְּכוֹרֵי יַעֲקֹב (שם). וְכָנָתוּ עַל הָרִאשׁוֹנִים, אֲבָל הָאַחֲרוֹנִים כְּמַעַט הֶעְתִּיקוּ כָּל הַפְּרָטִים:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נָקֵט אַרְבָּעָה אֲיִידֵי דְּרֵישָׁא: (טו) **וְיֵשׁ לְזַהֵר וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף דְּמִדִּינָא אֵין לָאֱסֹר רַק בְּרוֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים וְכַנַּ"ל, (יט) מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְזַהֵר לְכַתְּחִלָּה אֲפִלּוּ אֵינוֹ רָחֵב אַרְבָּעָה טְפָחִים, שֶׁיֵּשׁ לָחֹשׁ שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה נוֹי הַרְבֵּה עַד שֶׁיִּהְיֶה שִׁעוּר זֶה וְיֵשֵׁב תַּחְתָּיו. (כ) וּלְפִי זֶה אֵין לִתְלוֹת פֵּרוֹת אוֹ כֵּלִים וְכַדּוֹמֶה דְּבָר שֶׁפָּסוּל לְסַכֵּךְ בָּהֶן, אֲפִלּוּ לְנוֹי, אֶלָּא בְּתוֹךְ אַרְבָּעָה טְפָחִים לְסֻכָּךְ. וּמִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן תְּלִית (כא) מְנוֹרוֹת בַּסֻּכָּה נֶגֶד הַשֻּׁלְחָן אֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר שֶׁיִּהְיוּ בְּתוֹךְ אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְאַדְרַבָּה יוֹתֵר טוֹב וְנָכוֹן לְהַרְחִיקָן מִן הַסְּכָךְ כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל:

א (א) **וְהַתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה.** דִּכְתִיב (ויקרא כג מב) 'בַּסֻּכֹּת' חָסֵר וָי"ו בֵּין כ"ף לְתָי"ו, לְשׁוֹן יָחִיד, וּבְזֶה הוּא יוֹשֵׁב תַּחַת שְׁנֵי סְכָכִין: **(ב) שֶׁיְּכוֹלָה הַתַּחְתּוֹנָה לְקַבֵּל וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁחֲזָקָה לְקַבֵּל הַכָּרִים וּכְסָתוֹת שֶׁאָדָם מַנִּיחַ (ג) כְּדֵי לִישֵׁן עֲלֵיהֶן, (ד) וְאָדָם יוֹשֵׁב שָׁם וְאוֹכֵל סְעוּדָתוֹ, אָז הִיא נִקְרֵאת בְּשֵׁם סֻכָּה, וּמְפֻלָּא מִיפְסָלָא הַתַּחְתּוֹנָה מִשּׁוּם סֻכָּה תַּחַת סֻכָּה: **(ג) וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַדְחָק.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהַגַּג שֶׁל תַּחְתּוֹנָה שֶׁהִיא קַרְקָעִיתָהּ שֶׁל הָעֶלְיוֹנָה (ג) מִתְנַעְנְעָה כְּשֶׁמְּשַׁתְּמְשִׁין שָׁם: **(ד) וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם עֲשָׂרָה טְפָחִים.** הֵיְינוּ בֵּין סְכָכָהּ שֶׁל הָעֶלְיוֹנָה לְקַרְקָעִיתָהּ, (ה) דְּזֶהוּ שִׁעוּר הַפָּחוֹת בְּכָל סֻכָּה לְהַכְשִׁירָהּ, וְעַל יְדֵי זֶה נוֹכַל לִקְרֹא הַסֻּכָּה שֶׁתַּחְתֶּיהָ בְּשֵׁם סֻכָּה תַּחַת סֻכָּה: **(ה) הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה.** אֲבָל הָעֶלְיוֹנָה (ה) פְּסוּלָה, דְּלֹא חֲזָיָא אֲפִלּוּ לְדִירַת עֲרָאִי: **(ו) כְּהִלְכָתָהּ.** דְּהֵיְינוּ שֶׁהָיְתָה צִלָּתָהּ מְרֻבָּה מַחֲמַתָּהּ: **(ז) אֲפִלּוּ וְכוּ'.** וַאֲפִלּוּ (ו) אִם הָעֶלְיוֹנָה הָיְתָה גַּם כֵּן צִלָּתָהּ מְרֻבָּה מַחֲמַתָּהּ, לֹא מִקְרֵי סֻכָּה תַּחַת סֻכָּה, כֵּיוָן שֶׁהָעֶלְיוֹנָה אֵין לָהּ הֶכְשֵׁר סֻכָּה. [וְאִם הָעֶלְיוֹנָה חַמָּתָהּ מְרֻבָּה מִצְלָתָהּ, (ז) אָז אֲפִלּוּ הַתַּחְתּוֹנָה יְכוֹלָה לְקַבֵּל כָּרִים וּכְסָתוֹת שֶׁל עֶלְיוֹנָה, הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה, דִּסְכָכָהּ שֶׁל עֶלְיוֹנָה כְּמַאן דְּלֵיתָא דָּמְיָא]: **(ח) אִם הָעֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים.** וְלֹא אָמְרִינַן מַה שֶּׁנִּגְנַב סְכָךְ הַפָּסוּל נָחְשַׁב כְּאִלּוּ אֵינוֹ, (ט) כֵּיוָן שֶׁבְּעָצְמָם אֵין הַסְּכָךְ הַזֶּה סְכָךְ פָּסוּל, אֶלָּא שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים, לֹא מִקְרֵי סְכָךְ פָּסוּל לִפְסֹל כְּנֶגְדּוֹ: **(ט) וּמִתְכַּשֶּׁרֶת עַל יְדֵי**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

תַּחַת סֻכָּה, דְּכֵיוָן שֶׁהִיא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים וּמִקְרֵי סֻכָּה קְבוּעָה, בְּוַדַּאי יֵשׁ עַל הַתַּחְתּוֹנָה שֵׁם סֻכָּה תַּחַת סֻכָּה [רֵישָׁא (שם ד"ה ושמואל)]: **(ה) כָּפָף** מִשְׁנֶה (פ"ה הכ"ב). **וְדַע דְּהוּא הַדִּין אִם סֻכָּה הָעֶלְיוֹנָה אֵין לָהּ רַק סְכָךְ בְּלִי דָּפְנוֹת** [בְּגוֹן שֶׁנָּעַץ אַרְבָּעָה קוֹנְדָּסִין עַל גַּג סֻכָּה הַתַּחְתּוֹנָה וְסָכַךְ עַל גַּבָּן], **אוֹ שֶׁאֵין בְּדָפְנוֹתֶיהָ שִׁבְעָה עַל שִׁבְעָה רֹחַב שְׁעוּר הֶכְשֵׁר סֻכָּה, מִתְכַּשֶּׁרֶת הַתַּחְתּוֹנָה,** דְּכָל זְמַן שֶׁאֵין רְאוּי עֶלְיוֹן לְסֻכָּה, לְאוֹ סֻכָּה תַּחַת סֻכָּה הִוא [פְּרִי מִגְדִּים (משי"ז סק"א), וְאַף דְּמִסְתַּפֵּק שָׁם קְצָת, בְּכוֹרֵי יַעֲקֹב (סק"א) מַסִּיק לְהֶקֵל]: **(ו)** ט"ז (סק"ב) וּפְשׁוּט: **(ז)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): **(ח)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וְט"ז (שם). **וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לִלְמֹד מִכָּאן אִם הָעֶלְיוֹנָה אֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְצֹרֶךְ בְּעִנְיַן דְּפָסוּל מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי [וְהִיא חַמָּתָהּ מְרֻבָּה מִצְלָתָהּ], דְּגַם כֵּן יֶכְשַׁר הַתַּחְתּוֹנָה מִטַּעַם דְּהִסְכִּיךְ בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ פָּסוּל,** דְּפָסוּל דְּתַעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי גָּרַע טְפֵי מִפָּסוּל דִּלְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים [הַגָּהוֹת רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר]:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הָעֶלְיוֹנָה גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה: ב [ו]הָעוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ (י) בְּרֹאשׁ הָעֲגָלָה (יא) אוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, (יב) אִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה דְּיַבָּשָׁה, פְּסוּלָה, אֲבָל אִם יְכוֹלָה לַעֲמֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה דְּיַבָּשָׁה, (יג) [ז]אֲפִלּוּ אִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה דְּיָם, (ג) (יד) כְּשֵׁרָה: ג [ח]עֲשָׂאָהּ (טו) בְּרֹאשׁ הַגָּמָל אוֹ (טז) בְּרֹאשׁ (ג) הָאִילָן, כְּשֵׁרָה, (יז) וְאֵין (ד) עוֹלִין לָהּ (יח) בְּיוֹם טוֹב. (יט) מִקְצָתָהּ עַל הָאִילָן וּמִקְצָתָהּ בְּדָבָר אַחֵר, אִם הוּא בְּעִנְיָן שֶׁאִם יִנָּטֵל הָאִילָן תִּשָּׁאֵר הִיא עוֹמֶדֶת וְלֹא תִּפֹּל, (כ) עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב, וְאִם לָאו, (כא) [ט]אֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב:

תרכט מִמָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת הַסְּכָךְ. וּבוֹ י״ט סְעִיפִים:

א דָּבָר שֶׁמְּסַכְּכִין בּוֹ (א) [א]צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה *צוֹמֵחַ מִן הָאָרֶץ וְתָלוּשׁ (ב) וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, [ב]אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ צוֹמֵחַ מִן הָאָרֶץ, (ג) אַף עַל פִּי שֶׁגִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, [ג]כְּגוֹן עוֹרוֹת שֶׁל בְּהֵמָה שֶׁלֹּא נֶעֶבְדוּ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, אוֹ (ד) מִינֵי מַתָּכוֹת, אֵין מְסַכְּכִין בָּהֶם. (וְכֵן אֵין מְסַכְּכִין

ו מִשְׁנָה וּגְמָרָא שָׁם כ״ב (ע״ב) וְכ״ג (ע״א). ז מַשְׁמָעוּת הַגְּמָרָא שָׁם. ח מִשְׁנָה שָׁם (כב:). ט דְּאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּיוֹם טוֹב בְּבַעֲלֵי חַיִּים וּבִמְחֻבָּר. א מִשְׁנָה סֻכָּה י״א (ע״א). ב כִּדְיָלִיף רַב (שֵׁשֶׁת) [אַשִׁי] וְרַב חִסְדָּא מִקְּרָאֵי (יב.). ג רַשִׁ״י בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה (יא. ד״ה ואין גידולו) וְהָרֹא״ש שָׁם (פ״א סי׳ כג) אַהָא דְּרַב (שֵׁשֶׁת) [אַשִׁי] וְכוּ׳.

בְּאֵר הֵיטֵב

ב (ג) כְּשֵׁרָה. אַף עַל פִּי שֶׁהַסְּפִינָה הוֹלֶכֶת עַל הַיָּם. גְּמָרָא דַּף כ״ג (ע״א): ג (ג) הָאִילָן. הַיְנוּ כְּשֶׁהַסְּכָךְ יוּכַל לַעֲמֹד בְּלֹא אִילָן, שֶׁסְּמָכוֹ עַל קוּנְדָּסִין, דְּאִם לֹא כֵן אָסוּר דְּגָזְרִינַן שֶׁמָּא יְסַכֵּךְ בּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי סִימָן תרכ״ט סָעִיף ז׳ (סק״ח). רַ״ן (י. ד״ה מתני׳ הסומך) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה): (ד) עוֹלִין. וְאִם עָבַר וְעָלָה, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וְאִם הַסֻּכָּה עַל הָאָרֶץ וְהַקָּנִים שֶׁל הַסְּכָךְ נִסְמָכִים עַל הָאִילָן, שָׁרִי, וְלֹא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יַנִּיחַ עַל הַסְּכָךְ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו) עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

סְכָךְ הָעֶלְיוֹנָה. דְּהַיְנוּ שֶׁעַל יְדֵי שְׁנֵיהֶם הָיְתָה צִלָּתָהּ מְרֻבָּה מֵחַמָּתָהּ, (ט) וּכְשֵׁרָה הַתַּחְתּוֹנָה. (י) וְאִם הָיְתָה הָעֶלְיוֹנָה בְּעַצְמָהּ צִלָּתָהּ מְרֻבָּה מֵחַמָּתָהּ, אַף הָעֶלְיוֹנָה כְּשֵׁרָה: ב (י) בְּרֹאשׁ הָעֲגָלָה. אַף דְּמִטַּלְטְלָה וְלֹא קְבִיעָא. וְעַל כֵּן הַסּוֹחֲרִים יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת סֻכָּה בָּעֲגָלוֹת (יא) שֶׁלָּהֶם שֶׁקּוֹרִין בֵּיידִי״ל, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא בְּתוֹכָהּ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרֹחַב שִׁבְעָה טְפָחִים בְּלֹא הַגַּלְגַּלִּים [חַיֵּי אָדָם (כלל קמו ס״מ)]. אָכֵן צָרִיךְ שֶׁיִּקְשְׁרֶנָּה שָׁם בְּחֹזֶק שֶׁתִּהְיֶה יְכוֹלָה לַעֲמֹד בְּרוּחַ הַמְּצוּיָה בָּאָרֶץ: (יא) אוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה. הוּא (יג) מְקוֹם גָּבְהוֹ שֶׁל סְפִינָה, וְהוּא גָּבוֹהַּ מְאֹד, וְהָרוּחַ שׁוֹלֶטֶת שָׁם וְעוֹקַרְתָּהּ: (יב) אִם אֵינָהּ יְכוֹלָה וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא קְשָׁרָהּ בְּחֹזֶק כְּלָל, שֶׁאֵיזֶה רוּחַ שֶׁיָּבוֹא יַעַקְרֶנָּה, פְּסוּלָה, (יג) דַּאֲפִלּוּ דִּירַת עֲרַאי לֹא הָוְיָא: (יג) אֲפִלּוּ אִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד וְכוּ׳. דְּרוּחַ מְצוּיָה דְּיָם הוּא כְּרוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה דְּיַבָּשָׁה: (יד) כְּשֵׁרָה. דְּעַל כָּל פָּנִים מִכְּלַל דִּירַת עֲרַאי (יד) לֹא נָפְקָא. וַאֲפִלּוּ (טו) בְּשָׁעָה שֶׁהוֹלֶכֶת עַל הַיָּם: ג (טו) בְּרֹאשׁ הַגָּמָל. הַיְנוּ שֶׁעָשָׂה שָׁם הַדְּפָנוֹת בֵּין חֲטוֹטְרוֹתֶיהָ (טז) וְסִכֵּךְ עַל גַּבָּן: (טז) בְּרֹאשׁ הָאִילָן. תִּקֵּן מוֹשָׁבוֹ (יז) בְּרֹאשׁוֹ וְעָשָׂה שָׁם מְחִצּוֹת וּסְכָךְ: (יז) וְאֵין עוֹלִין לָהּ. מִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּיוֹם טוֹב בְּבַעֲלֵי חַיִּים וּבִמְחֻבָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב רֵישׁ סִימָן של״ו. וַאֲפִלּוּ אִם הַסֻּכָּה הִיא עַל הָאָרֶץ אֶלָּא שֶׁהַקָּנִים שֶׁל הַסְּכָךְ מְסֻמָּכִין עַל הָאִילָן, (יח) אָסוּר לַעֲלוֹת לָהּ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהַסְּכָךְ, שֶׁיַּנִּיחַ שָׁם חֲפָצָיו אוֹ יִתְלֶה בּוֹ שׁוּם דָּבָר, וְנִמְצָא מִשְׁתַּמֵּשׁ עַל יְדֵי הָאִילָן. (יט) וְאֶפְשָׁר דְּדַוְקָא בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיוּ רְגִילִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּסְּכָךְ לְהַנִּיחַ וְלִתְלוֹת שָׁם חֶפְצֵיהֶם, אֲבָל עַכְשָׁו שֶׁאֵין רְגִילִין בְּכָךְ, אֵין חוֹשְׁשִׁין לְכָךְ, וּמֻתָּר לַעֲלוֹת לְתוֹכָהּ אַף בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב. (כ) וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה אֵין לִסְמֹךְ אֶת הַסְּכָךְ עַל הָאִילָן, שֶׁאֵין מַעֲמִידִין אֶת הַסְּכָךְ לְכַתְּחִלָּה אֶלָּא בְּדָבָר הָרָאוּי לְסִכּוּךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן תרכ״ט (ס״ז), עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם. וְאִם נָעַץ קוּנְדָּסִין בָּאִילָן וְסָמַךְ הַסְּכָךְ עֲלֵיהֶן, (כא) שָׁרִי אַף לְכַתְּחִלָּה: (יח) בְּיוֹם טוֹב. וְאִם עָבַר וְעָלָה בְּיוֹם טוֹב, (כג) יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ג) שֶׁמְּסֻפָּק, אִם אֵין לוֹ בְּיוֹם טוֹב רַק סֻכָּה עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה אוֹ אִילָן, אִם מֻתָּר לוֹ לְכַתְּחִלָּה לַעֲלוֹת, עַיֵּן שָׁם. [א]וּבְבִכּוּרֵי יַעֲקֹב (סק״ז) מַסִּיק דְּאָסוּר, דַּחֲכָמִים (כג) פְּטָרוּהוּ, עַיֵּן שָׁם: (יט) מִקְצָתָהּ עַל הָאִילָן וּמִקְצָתָהּ בְּדָבָר אַחֵר. הַיְנוּ שֶׁעָשָׂה מִקְצָת קַרְקָעִית סֻכָּתוֹ וּמִקְצָת דָּפְנוֹתֶיהָ עַל רֹאשׁ הָאִילָן וּמִקְצָת קַרְקָעִיתָהּ וּמִקְצָת דָּפְנוֹתֶיהָ עַל דָּבָר אַחֵר, וְסִכֵּךְ עַל הַדְּפָנוֹת, אִם הִיא עֲשׂוּיָה בְּעִנְיָן שֶׁאִם יִנָּטֵל הָאִילָן תִּשָּׁאֵר (כד) הִיא עוֹמֶדֶת עַל הַדָּבָר אַחֵר וְלֹא תִּפֹּל וְכוּ׳: (כ) עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. הַיְנוּ בְּסֻלָּם שֶׁלֹּא עַל דֶּרֶךְ הָאִילָן: (כא) אֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. דְּכֵיוָן שֶׁסְּמִיכָתָהּ עַל הָאִילָן, נִמְצָא כְּשֶׁנִּכְנָס לְתוֹכָהּ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּאִילָן:

א (א) צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה וְכוּ׳. דִּכְתִיב (דברים טז יג) ׳חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה וְגוֹ׳ בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ׳ וְדָרְשִׁינַן שֶׁיַּעֲשֶׂה הַסֻּכּוֹת מִמַּה שֶׁמְּאַסֵּף מִפְּסֹלֶת גֹּרֶן וָיֶקֶב, דְּהַיְנוּ קַשִּׁין וְאֶשְׁכּוֹלוֹת (א) רֵיקָנִין, הִלְכָּךְ אֵין מְסַכְּכִין אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁצּוֹמֵחַ מִן הָאָרֶץ וְהוּא עַכְשָׁו תָּלוּשׁ וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, דּוּמְיָא דִּפְסֹלֶת גֹּרֶן וְיֶקֶב שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ: (ב) וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. פֵּרוּשׁ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאָה: (ג) אַף עַל פִּי שֶׁגִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ. כְּלוֹמַר שֶׁמִּתְגַּדֵּל עַל הָאָרֶץ, וּלְשׁוֹן ׳מִן׳ לָאו דַּוְקָא: (ד) מִינֵי מַתָּכוֹת. כְּגוֹן חֲתִיכוֹת מַתָּכוֹת שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ מֵהֶם שׁוּם כֵּלִים, שֶׁעֲדַיִן אֵינָם מְקַבְּלִין טֻמְאָה. וְאַף דִּיסוֹדָם גַּם כֵּן מִן הָאָרֶץ, וְהוּא הַדִּין עָפָר מַמָּשׁ, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין מְסַכְּכִין בָּהֶם, דְּבָעִינַן דַּוְקָא שֶׁיִּהְיוּ צוֹמְחִין מִן הַקַּרְקַע וְלֹא קַרְקַע מַמָּשׁ:

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * צוֹמֵחַ מִן הָאָרֶץ וְתָלוּשׁ וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״א) דְּכָל זֶה דָּרְשִׁינַן מִקְּרָאֵי, הִלְכָּךְ דְּאוֹרַיְתָא נִינְהוּ וּלְעִכּוּבָא, דְּהַיְנוּ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ צוֹמֵחַ מֵאֶרֶץ אוֹ מְחֻבָּר אוֹ דָּבָר שֶׁרָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאָה מִן הַתּוֹרָה, פָּסוּל מִדְּאוֹרַיְתָא. אָכֵן דָּבָר שֶׁרָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן, פָּסוּל רַק מִדְּרַבָּנָן, וְעַל כֵּן אִם אֵין לוֹ לְסַכֵּךְ רַק בְּדָבָר זֶה, יֵשׁ לוֹמַר דִּיסַכֵּךְ בּוֹ וְלֹא יְבָרֵךְ [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״א)]:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ט) וְדִין זֶה שֶׁל הַמְחַבֵּר קָאֵי בְּכָל גַּוְנֵי, דְּהַיְנוּ בֵּין שֶׁהַסֻּכָּה עֶלְיוֹנָה הָיְתָה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְהָיְתָה רְאוּיָה לְקַבֵּל כָּרִים וּכְסָתוֹת, וּבֵין שֶׁלֹּא הָיְתָה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְקַבֵּל כָּרִים וּכְסָתוֹת, כֵּן מוּכָח מִבֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ואם אינה מסוככת): (י) גְּמָרָא (ט:): ב (יא) וְהִנֵּה הַפְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ד) יָצָא לִדּוֹן בַּדָּבָר הֶחָדָשׁ, דְּדַוְקָא בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמֶדֶת וְלֹא בְּשָׁעָה שֶׁהוֹלֶכֶת עִם הַסּוּסִים, וְשָׁאנֵי סְפִינָה דְּאוֹרְחָהּ בְּכָךְ. אֲבָל הַבִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (סק״ג) הִשִּׂיג עָלָיו עַיֵּן שָׁם, וּדְבָרָיו נְכוֹנִים: (יג) רַשִׁ״י (כב: ד״ה העושה סוכתו): (יג) שָׁם (כג. ד״ה לא כלום): (יד) גְּמָרָא (שם): (טו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: ג (טז) לְאַפּוּקֵי אִם רָאשֵׁי הַקָּנִים שֶׁל הַסְּכָךְ נִסְמָכִים עַל רֹאשׁ הַגָּמָל דְּפָסוּל אַף בְּדִיעֲבַד, לְפִי שֶׁאֵין לָהּ קֶבַע, שֶׁהֲרֵי הַגָּמָל יֵלֵךְ מִכָּאן וְיִפֹּל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם לְקַמָּן סִימָן תר״ל סָעִיף קָטָן י״ד: (יז) רַשִׁ״י (כב: ד״ה בראש האילן): (יח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו) בְּשֵׁם הָרֹא״ש (פ״ב סי׳ ד) [בְּסָעִיף קָטָן ו׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְאֵין עוֹלִין, צָרִיךְ לוֹמַר אֵין עוֹלִין, וְהוּא קָאֵי עַל סוֹף הַסִּימָן, כֵּן מוּכָח לְהַמְעַיֵּן]: (יט) מָגֵן אַבְרָהָם (שם), וְעַיֵּן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל: (כ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) בְּשֵׁם הָרַ״ן (י. ד״ה מתני׳ הסומך). וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְכַתְּחִלָּה, שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְקַמָּן בְּסִימָן תרכ״ט (סק״ט) דִּבְדִיעֲבַד אֵין מְעַכֵּב: (כא) רַ״ן (שם): (כג) רַשִׁ״י (שם ד״ה כשרה) וְרַ״ן (י: ד״ה מתני׳) וְרַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב ח ח״א), וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ג): (כג) דְּדָבָר שֶׁהוּא בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה יֵשׁ כֹּחַ בְּיַד חֲכָמִים לַעֲקֹר, עַיֵּן שָׁם: (כד) עַיֵּן בְּשַׁבָּת דַּף קנ״ד עַמּוּד ב׳ דְּמַשְׁמַע שָׁם דְּאִם סָמַךְ הַסְּכָךְ עַל הָאִילָן, אַף אִם הָיָה הָאִילָן רַק דֹּפֶן רְבִיעִי (שֶׁבְּלֹא הוּא הָיָה גַּם כֵּן הַסֻּכָּה יְכוֹלָה לַעֲמֹד), אֲפִלּוּ הָכִי פָּסוּל, וְהַמִּשְׁנָה (כב:) אַיְרֵי בְּגַוָּאזָא פַּרְסִכְנָא דַּוְקָא, וַאֲפִלּוּ לְפִי מַה שֶּׁצִּיַּרְנוּ שֶׁסָּמַךְ הַסְּכָךְ עַל הַדְּפָנוֹת, מִכָּל מָקוֹם הָא קַרְקָעִית הַסֻּכָּה נִסְמָךְ עַל הָאִילָן וּמִמֵּילָא הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּאִילָן, וַאֲפִלּוּ אִם נֵימָא דְּזֶה מִקְּרֵי צְדָדִין, הָא מַסְקִינַן שָׁם (שבת קנד:) דִּצְדָדִין אֲסוּרִין. סוֹף דָּבָר, לַמַּסְקָנָא שָׁם בְּשַׁבָּת לִכְאוֹרָה אֵין תָּלוּי כְּלָל בְּאִם יִנָּטֵל וִיכוֹלָה לַעֲמֹד, וְצָרִיךְ עִיּוּן: א (א) לְאַפּוּקֵי כְּשֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עֲנָבִים וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י׳:

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב כתב (ס״ה), שאסור להשתמש בבעלי חיים ובמחובר לקרקע וכו׳, ואין דוחין אפילו שבות של דברי סופרים מפני קיום מצות סוכה. ומשמע מלשונו שאפילו אם אין לו סוכה אחרת גם כן אסור לעלות לה ביו״ט.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah